

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8065812>

Кислюк Любов, канд. наук із соц. ком., доцент

*Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Шемаєв Олександр, канд. іст. наук, студент магістратури

*Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Застосування стандартних інструментів вивчення інформаційних потреб у сфері громадського здоров'я

Одним із найважливіших чинників розвитку країни є рівень громадського здоров'я. Громадське здоров'я - сфера знань та організована діяльність суб'єктів системи громадського здоров'я щодо зміцнення здоров'я, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя. В умовах кризових явищ, насамперед під час воєнного стану, в Україні спостерігається значна поширеність розладів психіки та поведінки з ускладненнями їх перебігу та з тенденцією до змін класичних форм психічних розладів, інвалідності психічно хворих людей. Тому актуальним і нагальним є інформаційне забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки. Для цього необхідним є вивчення інформаційних потреб.

Проблема вивчення інформаційних потреб і запитів споживачів інформації здійснюється на основі різних методів та методик, зокрема статистичних та соціологічних досліджень, аналізу інформаційних потоків, моніторингу використання інформаційних ресурсів, аналізу дискурсу тощо.

Український бібліотекознавець та документознавець М. Слободяник поділяє методи вивчення інформаційних потреб на три групи: документні (аналіз інформаційних потоків, користувацьких вимог, читацьких формулярів, бібліографічних посилань), соціологічні (анкетування, інтерв'ю, бесіди, експертні оцінки) та аналітичні (аналіз закономірностей розвитку суб'єктів інформування, професійної діяльності фахівців, сутності та характеру завдань науковців та фахівців, синтезування ситуації). Разом з тим учений підкреслює важливість комплексного підходу у виборі методів дослідження для вивчення інформаційних потреб.

Серед стандартних інструментів вивчення інформаційних потреб у сфері громадського здоров'я фахівці виділяють опитувальники, анкети,

фокус групи. Ці методи застосовують для виявлення інформаційних потреб 1) науковців, освітян та студентів, які вивчають особливості галузі громадського здоров'я та її розвитку; 2) практичних лікарів та фахівців; 3) громадян.

Варто зауважити, що опитувальники відносять до найбільш поширених діагностичних інструментів. Вони мають спрямованість на: вивчення психологічних особливостей реципієнта; стандартизацію процедур застосування та інтерпретації; зміст певної наукової концепції, теорії; відповідність критеріям розвитку; перевірку ступеня валідності та надійності.

У системі громадського здоров'я опитувальники широко використовують для оцінки якості життя людини. На міжнародному рівні найбільш поширеними є загальні опитувальники World Health Organization's Quality of Life – WHOQOL-100 (розроблений спеціалістами BOO3), SF-36 (Item Short Health Status Survey), «EuroQoL (EQ-5D)», Q-LES-Q та інші, які використовують у США, країнах Європи. В Україні їх застосовують як основу для оцінки основних складових фізичного і психічного здоров'я у пацієнтів. Опитувальник є гнучким, оскільки придатний як для самостійного заповнення хворим, так і для комп'ютерного опитування або заповнення лікарем при особистісному контакті з хворим чи під час дистанційного зв'язку.

Про результати застосування методів опитування та анкетування з метою вивчення інформаційних потреб повідомляють як фахівці інформаційно-бібліотечної справи, так і медичної галузі. Так, інформаційні потреби керівників органів і установ охорони здоров'я на основі анкетування здійснила Т. Менько. Відповідність інформаційно-бібліотечних ресурсів Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка потребам фахівців медичної галузі дослідила Г. Прохорова.

Цікаве дослідження задоволення інформаційних потреб на основі анкетування провела А. Кабанцева. Інструмент вивчення інформаційних потреб вона називає як Анкету актуального функціонування. Серед основних питань виділено такі: вплив стрес-факторів на здоров'я; потреба в інформації стосовно громадського здоров'я; джерела отримання інформації; ознаки втрати здоров'я. За результатами анкетування 254 респондентів авторка виявила, що найбільш актуальними стрес-факторами для населення є, по-перше, хвилювання про здоров'я, військово-політичну ситуацію в країні, а по-друге, економічна ситуація в

сім'ї. Заслугує на увагу той факт, що значна кількість респондентів (45,7%) мають потребу в отриманні інформації стосовно здоров'я, ефективності лікування, реабілітації, надання різних видів медичної допомоги. Серед джерел задоволення інформаційних потреб респонденти назвали соціальні мережі (68,1%); безпосереднє спілкування з близькими, друзями, колегами (61,4%); сайти, новини в Інтернет мережі (56,3%); телебачення (37%); газети, журнали (9,8%); лікарів (20,5%). Відповідно, найбільше інформації щодо громадського здоров'я отримується на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій та спілкування з близькими, друзями, колегами, що в умовах цифровізації та інтенсифікації інформаційного впливу цілком закономірно. Серед ознак погіршення соматичного здоров'я внаслідок воєнного стану в Україні найбільша кількість респондентів вказали: зниження фізичної активності, порушення сну, наявність больових відчуттів різної локалізації.

Отже, застосування стандартних інструментів вивчення інформаційних потреб у сфері громадського здоров'я, насамперед опитувальників та анкет, потребує різних підходів та акцентів. У поєднанні з іншими методами вони сприяють отриманню всебічної інформації.

До важливих інструментів вивчення інформаційних потреб варто також віднести маркетингові інструменти. Це можна обґрунтувати тим, що орієнтація на задоволення потреб споживачів є головною ознакою маркетингу. Маркетинговий інструментарій можна застосовувати до всіх інформаційних послуг, якість яких впливає на задоволення інформаційних потреб користувачів. Застосування маркетингових інструментів, насамперед моніторингу інформаційних запитів та методів включеного спостереження, дозволяє вивчити потенційне середовище інформаційного впливу та визначити пріоритетні напрямки розвитку інформаційного забезпечення сфери громадського здоров'я.